

EKONOMİK GÖRÜNÜM

EKONOMİ POLİTİKALARI GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI
Nisan 2012, No: 30

Bu sayıda;

2011 yılı Kişi Başına Milli Gelir,

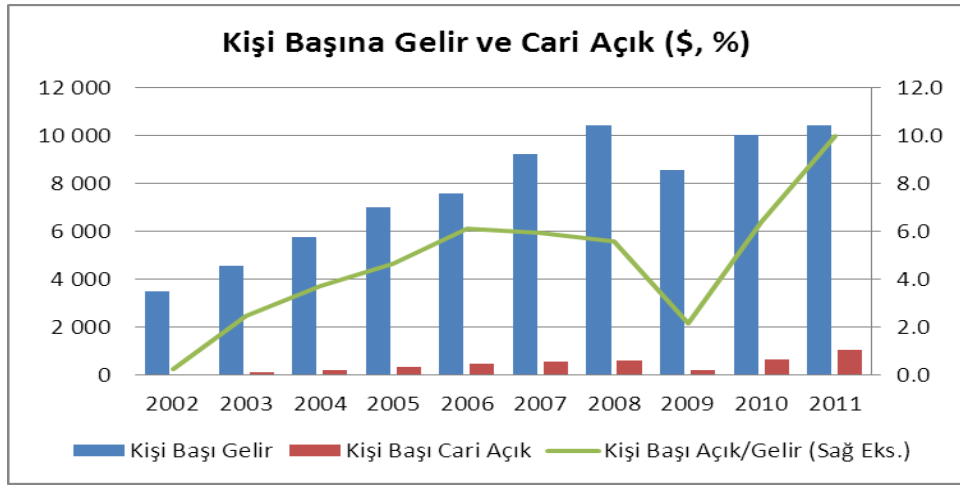
şubat Sanayi Üretimi,

şubat Ayı Ödemeler Dengesi Verileri,

Ocak-Mart Bütçe Verileri deęerlendirilmiřtir.

Türkiye 2011'de ne pahasına büyüdü?

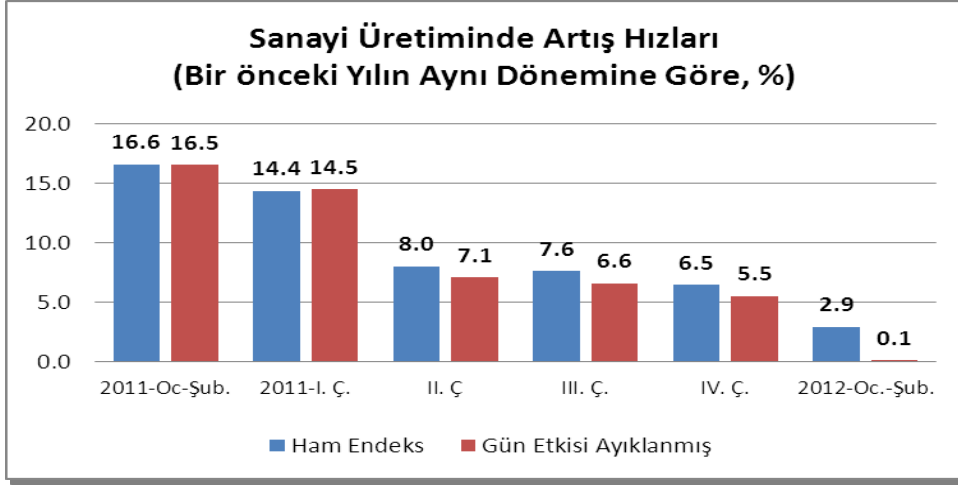
- Türkiye, 2011'de 77 milyar \$'lık bir cari açık vererek % 8,5 büyüdü. Çin'den sonra, dünyanın en hızlı büyüyen 2. Ekonomisi olan Türkiye, cari açığta da ABD'nin ardından Dünya ikincisi oldu.
- Başbakan'ın büyümede bizi mukayese ettiği Çin, 2011'de 201 milyar \$ ile dünyanın en fazla cari fazla veren ekonomisi oldu. Yine Çin'in 2011'in son üç ayında % 4,1 işsizlik oranına karşılık, Türkiye 2011'i % 9,8 işsizlik oranı ile kapattı. Türkiye işsizlikte de Çin'i ikiye katladı.
- Başbakan, 2011'de kişi başına milli gelirin, iktidarlarında üç kat artarak, 10 444 \$ olmasıyla da övündü. Oysa Başbakan'ın 'övünmesi gereken' bir başka rekoru yine sahipsiz kaldı.
- İktidara geldiklerinde (2002'de) bu ülkede kişi başına düşen cari açık 9 dolar idi. 9 yılda aynı açık 110 kat artarak 2011'de 1 044 dolara çıktı. Yani 2002'de her 100 dolarlık kişi başı gelire karşı 0,3 dolar (30 Sent) olan açık, şimdi 10 dolara yükseldi.
- Kaldı ki 2008'de kişi başına gelir 10 438 dolar iken; kişi başına cari açık da 584 dolardı. Aradan geçen 3 yılda kişi başına gelir yalnızca 5,5 dolar artarken, kişi başına döviz gelirleri ile giderleri arasındaki fark yani kişi başı cari açık 460 dolar arttı. **Yani bu dönemde kişi başına her 100 dolarlık harcama artışının sadece 1,2 doları gelirdeki artışla karşılanırken; 98,8 dolar yurtdışından borçlanarak sağlandı. İşte Başbakan'ın övüldüğü büyüme, bu şişme.**

Kaynak: TCMB, TÜİK

Üretim 2012'nin ilk iki ayında hız kesiyor...

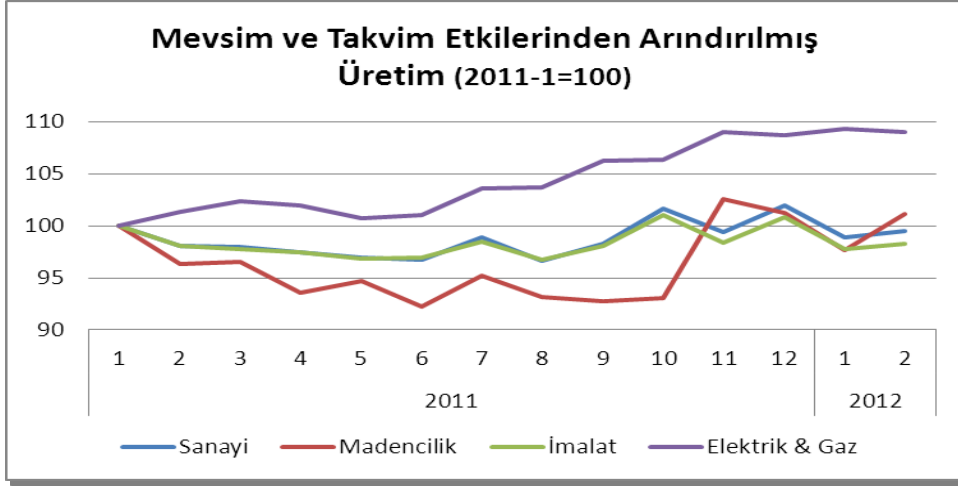
- Ocak ayındaki sert frenin ardından, üretimdeki yavaşlamanın hızını tayin için Şubat üretim verilerinin önemi daha da artmıştı.
- İlk bakışta Şubat ayında üretim endeksi, geçen yılın Şubatına göre, % 4,4 artış göstererek son üç ayın en yüksek artışını göstermesine karşın; gün etkileri arındırıldığında tablo tamamen değişiyor. Gün etkileri arındırılmış endeksin, geçen yılın Şubat ayına göre artışı yalnızca % 1,6. Geçen yıl 28 olan Şubat'taki gün sayısının bu yıl 29 olması üretim artışı üzerinde önemli bir etki göstermiş.
- Yine bu yılın ilk iki ayında (Ocak + Şubat) , geçen yılın aynı dönemine göre, % 2,9 olan sanayi üretimindeki artış, gün etkileri arındırıldığında % 0,1'e geriliyor. Özellikle gün etkileri arındırılmış endeks rakamları, bu senenin ilk aylarında üretimde belirgin bir yavaşlama olduğunu gösteriyor. Bunu üçer aylık dönemler itibariyle üretimdeki artış hızlarını karşılaştıran aşağıdaki grafikten de görmek mümkün.

Kaynak: TÜİK

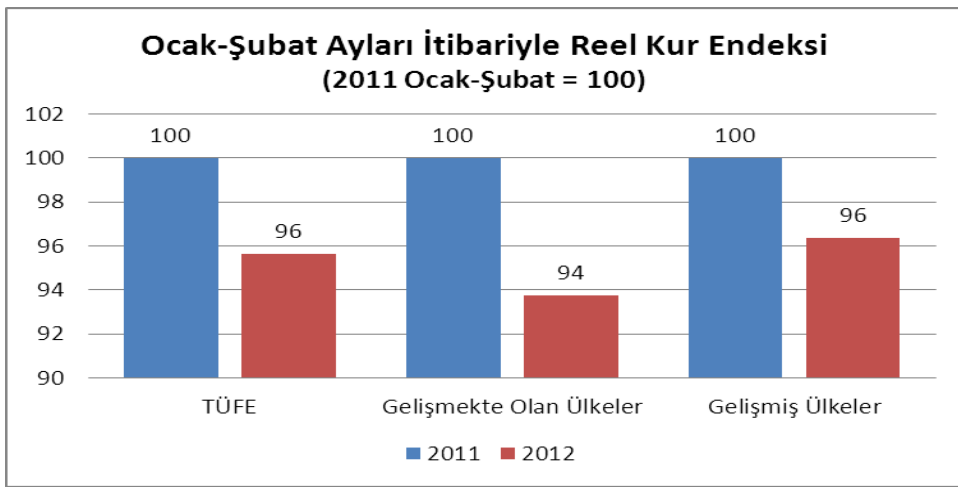
- Söz konusu endekste dikkat çeken bir başka husus ise, bu yılın ilk iki ayı ile geçen yılın ilk iki ayı karşılaştırıldığında, ham üretim endeksiyle, gün etkileri arındırılmış endeks arasındaki makasın belirgin biçimde açılması. 2011 yılının Ocak-Şubat döneminde, Pazar günleri dışlandığında, 49 olan iş günü sayısı bu yılın aynı döneminde 51 gün olarak gerçekleşmiş. Bu yılın Ocak-Şubat aylarında iş yapılan gün sayısı 2 gün daha fazla. Oysa 2010'un aynı döneminde iş günü sayısı 2011 ile aynı, yani 49 gün görünüyor.

- Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış üretim verileri de ekonomideki yavaşlamayı teyit ediyor. Söz konusu etkilerden arındırılmış sanayi üretimi Şubat ayında, geçen yılsonu değerinin % 2,4 altında. Yine aynı dönemde madencilik üretimi % 0,2, imalat sanayi üretimi ise % 2,5 daha aşağıda gerçekleşti. Buna karşın elektrik ve gaz üretimi, kışın sert geçmesinin etkisiyle olsa gerek, yılsonu değerinin % 0,3 üzerinde gerçekleşmiş.

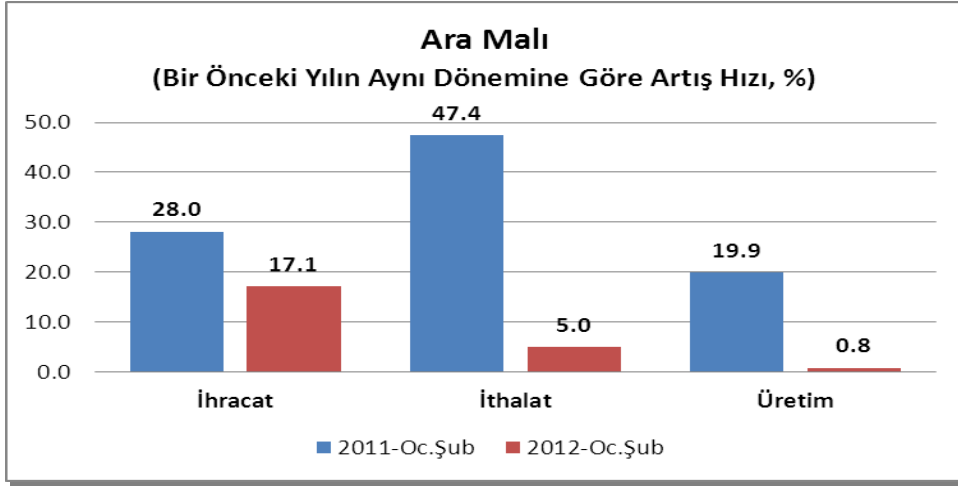
Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

- Ekonomik faaliyetlere göre üretim, ihracat ve ithalatın seyri incelendiğinde ise, bu yılın ilk iki ayında ekonomik faaliyetlerindeki yavaşlamanın üretim rakamlarına yansıdığı ithalatın ise üretimdeki yavaşlama ve TL'deki değer kaybına bağlı olarak, belirgin şekilde hız kestiği anlaşılıyor. Yine özellikle TL'nin reel değer kaybıyla ihracatın üretimden daha hızlı artabildiği de dikkati çekiyor.

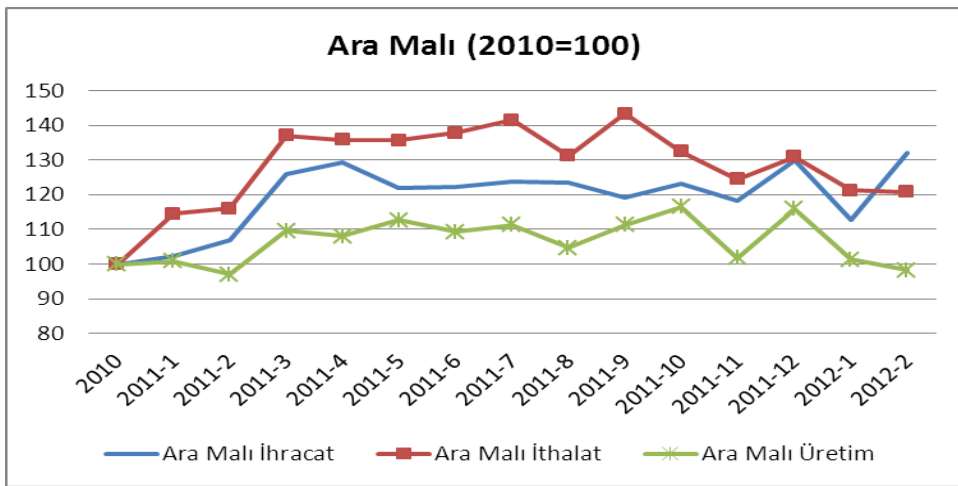

Kaynak: TCMB, Kendi Hesaplamamız

- Nitekim bu yılın ilk iki ayında ara malı üretimi, geçen yılın aynı dönemine göre, yalnızca % 0,8 artmasına karşın, aynı dönemde ara malı ihracat artışı % 17,1 oldu. Ara malı ithalatı ise, yine aynı dönemde, % 5 artış gösterdi.

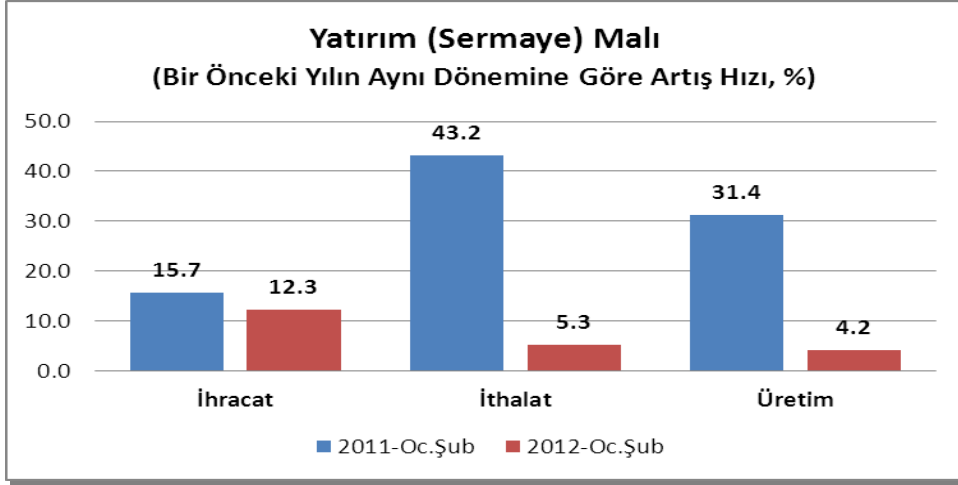
Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

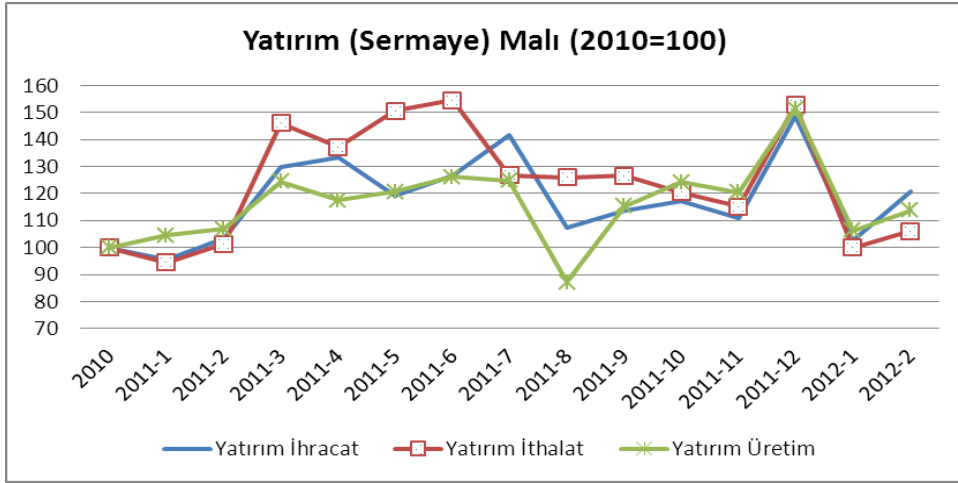
Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

- Yatırım ve tüketim malında da buna benzer bir tablo söz konusu.
- Bu yılın ilk iki ayında yatırım malı üretimi, geçen yılın aynı dönemine göre, % 4,2 artarken, aynı dönemde ihracat % 12,3 artış gösterdi. Yatırım malı ithalatı ise yine bu dönemde % 5,3 arttı.
- Dayanıklı ve dayanıksız tüketim malı imalatı ise Ocak-Şubat döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre sırasıyla % 3,1 ve % 1,8 artarken; aynı dönemde tüketim malı ihracatı % 7,7 arttı. Özellikle iç talepteki yavaşlamayı ve TL'deki değer kaybının ithalatı

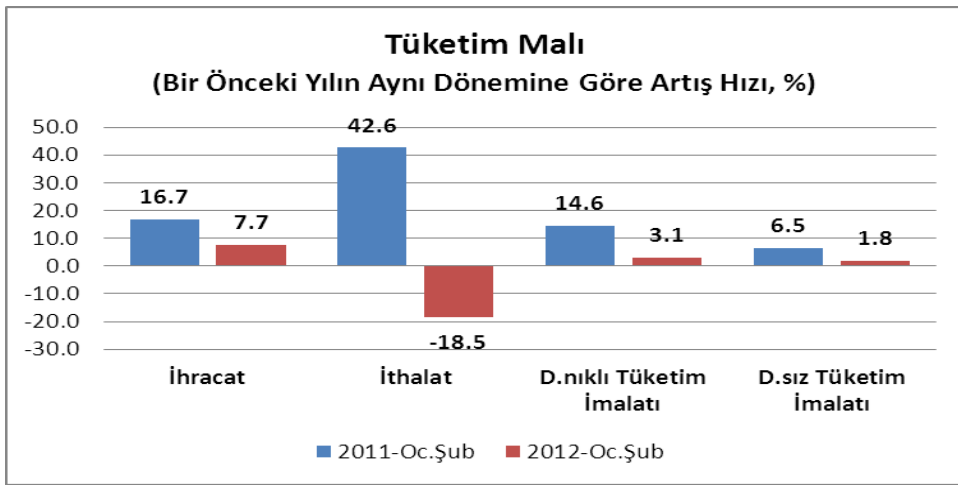
baskılayıcı etkisini tüketim malı grubunda görebiliyoruz. Nitekim yılın ilk iki ayında, geçen yılın aynı dönemine göre, tüketim malı ithalatı % 18,5 geriledi.

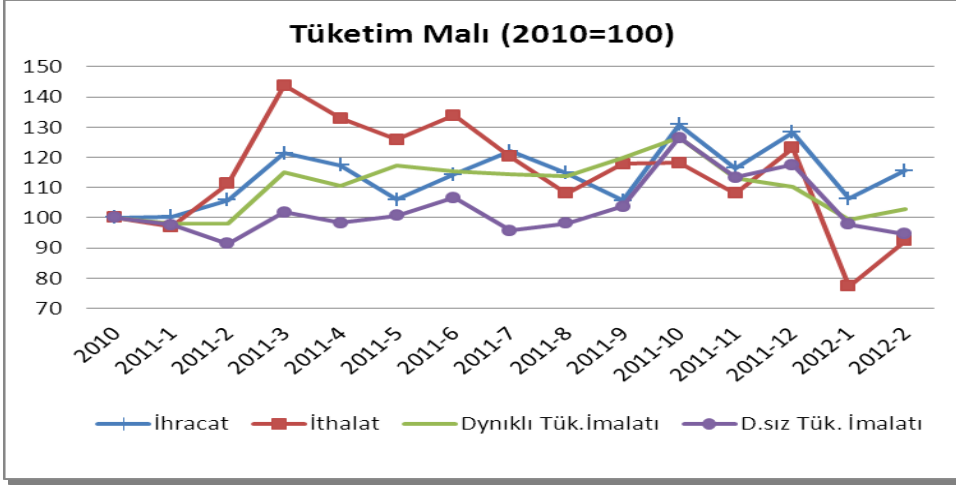
Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

Kaynak: TÜİK, Kendi Hesaplamamız

- Tüm bu veriler bu yılın ilk iki ayında üretimin tüm ekonomik faaliyetlere göre yavaşladığını teyit ediyor. Büyüme ilk üç ayda düşerken, özellikle ithalatın hız kesmesi ve ihracatın nispi olarak daha yüksek artışıyla büyümenin talep bileşiminde de dış talep lehine bir kaymanın olacağı anlaşılıyor. Yani bu yılın ilk üç ayı daha düşük bir büyüme ve büyümeye daha yüksek net ihracat katkısıyla geçilecek. Ancak sorun şu ki bu ne kadar sürebilecek?
- Neticede Merkez Bankası enflasyon hedefini tutturmak için TL'nin değer kaybetmesine razı değil. Artık piyasalar Merkez Bankasının bir kur hedefi olduğuna tamamen ikna olmuş durumda. Kur sepeti 2,10 TL seviyesine yaklaştığı anda Merkez Bankası istisnai gün uygulaması ile faizleri anında yukarı çekiyor. Yani adeta döviz piyasasında sıkıyönetim ilan ediyor.
- Merkez Bankası enflasyonu kurla kontrol etmek için ihracatçının rekabet gücünü aşındırmayı göze alabiliyor. Hükümet ise arka arkaya yaptığı zamlarla üreticinin girdi maliyetlerini daha da artırıyor. Yani önümüzdeki günlerde ihracat yeniden zorlanacak.
- Büyümenin diğer bileşeni olan özel iç talep ise artan borçlar, azalan dış finansman ve yavaşlayan büyüme ile baskılanmış durumda. Nitekim yılın ilk iki ayına ilişkin ödemeler dengesi rakamları kaynak girişinde sıkıntılar olduğunu ortaya koyuyor.
- Bu durumda büyümedeki yavaşlamanın daha da hızlanması beklenmeli.

Cari açığın finansmanı sıkıntılı...

- Şubat ayında cari açık, geçen yılın aynı ayına göre 1,8 milyar \$ gerileyerek, 4,2 milyar \$ olurken; bir önceki ay 77,1 milyar \$ olan 12 aylık açık ise 75,3 milyar \$'a geriledi. Geçen yılın ilk iki ayında 5,5 milyar \$ olan enerji hariç cari açık ise, bu yılın aynı döneminde 2,1 milyar \$'a indi.

Tablo: Cari İşlemler Hesabı (Milyon \$)

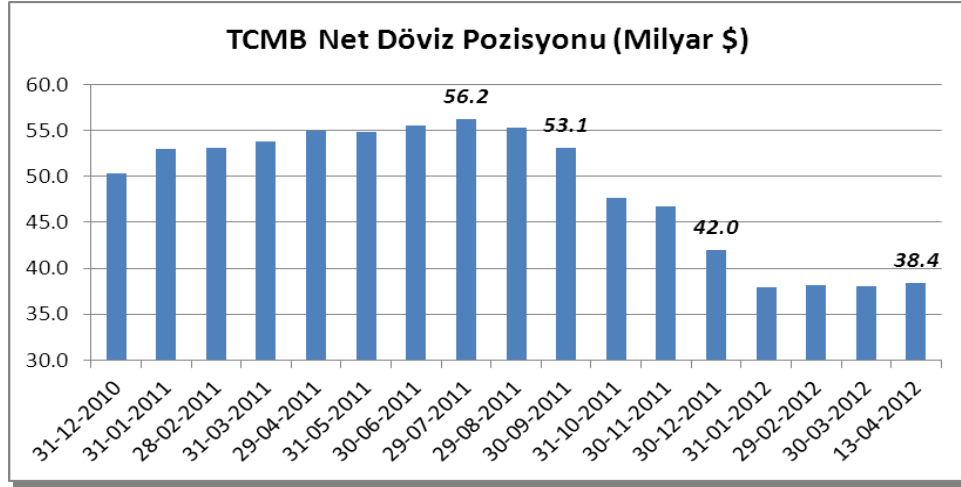
			yılbaşından beri	yılbaşından beri	12-aylık toplam	12-aylık toplam
	2012-02	2011-02	2012-02	2011-02	2012-02	2012-01
Cari İşlemler Hesabı	-4,217	-6,038	-10,143	-12,058	-75,284	-77,105
sak: Enerji Dışı	-283	-2,689	-2,137	-5,483	-26,275	-28,681
Mal Dengesi	-4,731	-6,219	-10,681	-12,287	-87,829	-89,317
İhracat	12,463	10,584	23,400	20,688	146,169	144,290
yıllık, %	17.8	19.3	17.8	19.3	17.8	8.2
İthalat	-17,194	-16,803	-34,081	-32,975	-233,998	-233,607
yıllık, %	2.3	49.5	2.3	49.5	2.3	4.4
Hizmetler Dengesi	665	470	1,191	875	18,562	18,367
sak: Turizm	609	536	1,309	1,104	18,249	18,176
yıllık, %	13.6	34	13.6	34	13.6	23.2
Gelir Dengesi	-411	-373	-986	-950	-7,780	-7,742
sak: Faiz Giderleri	-403	-331	-811	-639	-5,293	-5,221
Cari Transferler	260	84	333	304	1,763	1,587

Kaynak: Turkey Data Monitor

- Şubat'taki gerilemeye karşın hem 12 aylık cari açığın yüksek düzeylerini koruması, hem de finansmanındaki sıkıntıların sürmesi bu yılın geri kalanının da mevcut durumun sürdürülemeyeceğine yönelik beklentileri kuvvetlendiriyor. Nitekim geçen yılın ilk iki ayında doğrudan yatırım, portföy yatırımı ve kredi şeklinde giren finansman kalemlerinin toplamı her 100 \$'lık cari açığın 88,3 \$'ını karşılarken; bu yılın aynı döneminde aynı rakam 64,5 \$'a geriledi.
- Buna karşın Şubat ayında net hata noksan kaleminden gelen kaynağı belirsiz para girişlerinin yeniden artmaya başladığı dikkati çekiyor. Şubat ayında bu şekilde ülkeye gelen para miktarı 1,4 milyar \$. Bu yılın ilk iki ayında ise her 100 \$'lık cari açığın 20,2 \$'ı kaynağı belirli olmayan para girişleri ile finanse edildi.
- **Yılın ilk iki ayına ilişkin finansman tablosu, bu dönemde sağlanan finansman kaynaklarının cari açığı karşılamakta yetersiz kaldığını ve resmi rezervlerin 1,6 milyar \$ eridiğini ortaya koyuyor.**

Tablo: Cari Açık ve Finansmanı (Milyon \$)

	2012-02	2011-02	yıllbaşından beri 2012-02	yıllbaşından beri 2011-02	12-aylık toplam 2012-02	12-aylık toplam 2012-01
Cari İşlemler Hesabı	-4,217	-6,038	-10,143	-12,058	-75,284	-77,105
Sermaye Dengesi	3,967	5,203	6,538	10,643	59,145	60,381
Doğrudan Yatırımlar	558	699	1,404	544	14,299	14,440
Portföy Yatırımları	810	2,279	2,211	4,518	19,908	21,377
sak: Hisse Senetleri	266	-554	822	-1,184	1,020	200
Borç Senetleri	687	2,331	231	4,982	15,762	17,406
sak: Yurtiçinde İhraç Edilen	-826	1,814	-1,819	4,562	8,424	11,064
Diğer Yatırımlar	2,599	2,225	2,923	5,581	24,938	24,564
Varlıklar	2,479	5,334	1,255	8,289	3,837	6,692
Yükümlülükler	120	-3,109	1,668	-2,708	21,101	17,872
Kısa Vadeli	-326	-542	-35	-188	12,002	11,786
Uzun Vadeli	77	206	-159	1,144	8,291	8,420
sak: Özel Sektör	101	176	-276	393	3,571	3,646
Uluslararası Para Fonu Kredileri	-579	-390	-579	-390	-3,016	-2,827
Diğer	948	-2,383	2,441	-3,274	3,824	493
Net Hata Noksan	1,364	794	2,048	2,241	11,973	11,403
Resmi Rezerv Varlıklar	-1,114	41	1,557	-822	4,192	5,347

Kaynak: Turkey Data Monitor**Kaynak: TCMB, Kendi Hesaplamamız**

- Merkez Bankasının net döviz pozisyonu (dış varlıkları-toplam döviz yükümlülükleri) verileri de kaynak girişinde bir rahatlama olmadığını gösteriyor. Geçen yılın Temmuz ayı sonunda 56,2 milyar \$ olan Merkez Bankası net döviz pozisyonu, bu yılın ilk 3,5 ayında 38 milyar \$ düzeyinde adeta takıldı kaldı. 13 Nisan 2012 itibarıyla net döviz pozisyonu 38,4 milyar \$.

Yılın ilk üç ayındaki bütçe gelirleri yavaşlamayı doğruluyor...

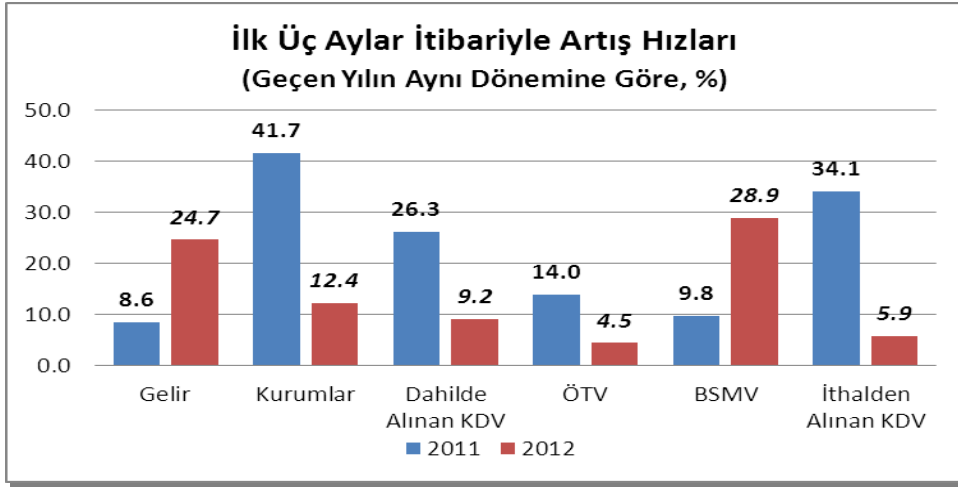
- Yılın ilk üç ayına ilişkin bütçe rakamları ve özellikle gelir kalemleri de ekonomideki yavaşlamanın bütçeyi olumsuz etkilediğini ortaya koyuyor.
- Genel bütçe gelirleri bu yılın ilk üç ayında, geçen yılın aynı dönemine göre, % 12 arttı. 6111 sayılı Yapılandırma Kanunuyla bu yılın ilk üç ayında gelen bir defalık gelirlerin (2,3 milyar TL) etkisi ayıklandığında ise gelirlerdeki artış % 8,4'e kadar geriliyor.
- Aynı dönemde enflasyondaki artış ise % 10,5. Yılın ilk üç ayında yapılandırmanın etkisi ayıklanmış gelirlerde reel olarak gerileme var. Geçen yılın ilk üç ayında ise gelirlerdeki artış % 21 iken enflasyon % 4,3 idi.

Tablo: İlk Üç Aylar İtibariyle Bütçe Gerçekleşmeleri (Bin TL)

	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2011	2012/2008
Harcamalar	51,561,873	66,424,698	68,372,793	72,853,240	83,849,846	15.1	62.6
1-Faiz Hariç Harcama	37,811,036	48,334,482	53,373,523	58,884,610	66,526,062	13.0	75.9
Personel Giderleri	12,512,628	14,496,612	16,224,015	18,773,596	21,648,081	15.3	73.0
Sosyal Gv.Kur. Devlet Primi	1,585,378	1,769,422	2,754,187	3,308,817	3,738,079	13.0	135.8
Mal ve Hizmet Alımları	3,779,834	4,801,531	4,202,296	4,774,227	4,717,736	-1.2	24.8
Cari Transferler	17,514,374	24,179,364	27,719,235	29,554,312	32,293,565	9.3	84.4
Sermaye Giderleri	930,235	1,109,714	1,011,533	1,499,245	1,705,712	13.8	83.4
Sermaye Transferleri	545,999	387,330	281,092	265,299	202,971	-23.5	-62.8
Borç Verme	942,588	1,590,509	1,181,165	709,114	2,219,918	213.1	135.5
Yedek Ödenekler	0	0	0	0	0	..	..
2-Faiz Harcamaları	13,750,837	18,090,216	14,999,270	13,968,630	17,323,784	24.0	26.0
Gelirler	47,188,305	47,297,927	57,032,180	68,728,817	77,418,372	12.6	64.1
1-Genel Bütçe Gelirleri	45,329,731	45,435,535	54,718,303	66,158,111	74,042,659	11.9	63.3
Vergi Gelirleri	40,255,828	38,144,120	47,901,768	57,450,307	64,473,236	12.2	60.2
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1,015,548	1,225,408	1,673,552	2,629,728	2,867,826	9.1	182.4
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	228,042	359,408	461,766	450,717	506,677	12.4	122.2
Faizler, Paylar ve Cezalar	3,792,216	4,322,182	4,563,757	4,254,223	4,784,535	12.5	26.2
Sermaye Gelirleri	38,097	1,342,612	57,098	1,297,279	628,193	-51.6	1,548.9
Alacaklardan Tahsilat	0	41,805	60,362	75,857	782,192	931.1	..
2-Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	925,990	1,007,868	1,461,401	1,465,390	2,166,505	47.8	134.0
3-Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	932,584	854,524	852,476	1,105,316	1,209,208	9.4	29.7
Bütçe Dengesi	-4,373,568	-19,126,771	-11,340,613	-4,124,423	-6,431,474	55.9	47.1
Faiz Dışı Denge	9,377,269	-1,036,555	3,658,657	9,844,207	10,892,310	10.6	16.2

Kaynak: Maliye Bakanlığı

- Yine geçen yılın ilk üç ayında % 19,9 artan vergi gelirleri, bu yılın ilk üç ayında % 12,2 artış gösterdi. Bu yılın ilk üç ayı için yapılandırma etkileri ayıklandığında vergi gelirlerinde de reel gerileme olacaktır.
- Vergi türleri itibariyle yılın ilk üç ayındaki tahsilatlara bakıldığında ise özellikle iç taleple ve ekonomik işlemlerle doğrudan alakalı kalemlerde ciddi gerilemeler dikkati çekiyor. Geçen yılın Ocak-Mart döneminde % 26,3 artan dâhilde alınan KDV, bu yılın aynı döneminde % 9,2 artış gösterdi. Yine ithalden alınan KDV'nin artış hızının ise aynı dönemde % 34,1'den % 5,9'a gerilediği görülüyor.

Kaynak: Maliye Bakanlığı

- Bu yılın ilk üç ayında bütçenin faiz dışı harcamalarında ise, geçen yılın aynı dönemine göre, reel olarak artış var. Söz konusu harcamalardaki artış % 13.
- Harcamalardaki artış özellikle harcama esnekliğinin zayıf olduğu kalemlerden geliyor. Örneğin geçen yılın aynı dönemine göre bu yılın ilk üç ayında, personel giderlerindeki artış % 15,3. Memur maaş zamları, yılın ilk 3,5 ayı geçmesine rağmen, halen belirli değil. Yani daha zammın etkisi de personel giderlerinde yok.
- Yine açıklanan teşvik ve tasarruf paketlerinde bütçe giderlerini artıran buna karşın gelirleri azaltan düzenlemeler de var. Bütçe giderek sıkışıyor.
- Yılın ilk üç ayında faiz giderlerinde de önemli artışlar var. Geçen yılın aynı dönemine göre faiz giderleri % 24 artış gösterdi. Faiz ödemeleri için ayrılmış ödeneklerin % 34,5'inin bu yılın ilk üç ayında tüketildiği anlaşılıyor.

- Tüm bu gelişmeler neticesinde yılın ilk üç ayında bütçe açığı % 56 artarak 6,4 milyar TL'ye yükselirken; faiz dışı fazla aynı dönemde % 10,6 artış göstererek 10,9 milyar TL olarak gerçekleşti.

GENEL DEĞERLENDİRME

- Türkiye, 2009 krizinde ağır bedeller ödedi. Ekonomi 2009'da % 4,8 daralırken; işsizlik % 14'e kadar çıktı. Krizden çıkış süreci de bir o kadar sancılı oldu. Hükümet yaklaşan seçimleri alabilmek için biriken kırılğanlıklara gözlerini, bu kırılğanlıklara işaret eden uyarılara ise kulaklarını kapadı.
- Nitekim 2011'e geldiğimizde GSYH' nin % 10'una ulaşan Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en yüksek cari açığı verildiği gibi, G-20 ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) gibi Türkiye'nin üyesi olduğu tüm kulüplerde de cari açık şampiyonu olundu. Düzey olarak ise, ABD'den sonra, dünyada en yüksek cari açığı Türkiye verdi.
- Seçim geçtikten sonra ise Dünyada işler karışmaya başladı. Hükümetin dünyada para bol bize akmaya devam edecek beklentisi boşa çıktı. Geçen yılın Temmuz ayında 56,2 milyar \$ olan net döviz pozisyonu, adeta bu yılın ilk 3,5 ayında 38 milyar dolar düzeyine çakıldı kaldı.
- Cari açık ekonomideki yavaşlamanın gerektirdiğinden daha yavaş azalıyor. Hala 75 milyar dolarlık bir cari açıkla karşı karşıyayız. Açık yüksek, kaynak girişi de yetersiz olunca döviz piyasalarında tansiyon hep yüksek kalıyor.
- Merkez Bankası ise, enflasyonu tutabilmek için, döviz piyasasında neredeyse her gün sıkıyönetim ilan ediyor. Nitekim son 75 günde 28 gün Merkez Bankası tarafından istisnai gün ilan edildi. Bu her üç günde bir gün faiz silahı çekilerek kurun yerinde tutulduğu anlamına geliyor.
- Bir yandan kura tavan koymaya çalışılırken, diğer yandan doğal gaz, elektrik gibi üretimin ana girdilerinden olan enerji fiyatlarına gelen fahiş zamlar üreticiyi ve ihracatçıyı adeta cendereyle sıkıştırıyor. Önümüzdeki günlerde büyümeye dış talepten gelecek katkının zayıflama olasılığı artıyor. Bu durumda büyümenin seyri açısından iç talep daha da önem kazanıyor.
- Maliye Bakanının geçtiğimiz günlerde diğer bakanlıklara yaptığı benden bu yıl hiçbir şey beklemeyin uyarısı, iç talebe devlet katkısının bu yıl gelemeyeceğini açıkça

gösteriyor. Bütçenin ilk üç aydaki zayıf performansı ve bütçedeki manevra alanının giderek daralması da bunu gösteriyor.

- Geriye bir tek özel kesim talebi kalıyor. Ancak özellikle şirket ve hane halklarının seçimden önce borçlanmasındaki artış, yeni borçlanma imkânları veya dış kaynak gelmeden, efektif talebin oluşmasını engelliyor. Hele hele bir de büyümedeki yani gelirlerdeki azalma ile yapılan son zamların harcanabilir geliri daha da azaltıcı etkisi dikkate alındığında tablo daha da kötüleşiyor. Büyümenin beklentilerin ötesinde yavaşlaması kaçınılmaz hale geliyor.